

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Gamburg, Germany, 2026 Issue 2

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Gamburg, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Zo‘ravonlik tushunchasining zamonaviy sotsiologik talqini**Abdusalilov Bekzod**

Guliston davlat universiteti Ijtimoiy fanlar kafedrası o‘qituvchisi

Tel: +998504440244 abdusalilovb483@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolda zo‘ravonlik tushunchasining zamonaviy sotsiologik talqinlari tahlil qilinadi. Zo‘ravonlikning ijtimoiy hodisa sifatida shakllanishi, uning turlari, sabablari va sotsiologik nazariyalarda qanday yoritilganligi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy jamiyatdagi zo‘ravonlikning yangi shakllari va yoshlar muhitidagi ifodalanish jihatlari sotsiologik yondashuvlar asosida tahlil etiladi.

Kalit so‘zlar: zo‘ravonlik, sotsiologik nazariya, ijtimoiy muhit, deviant xulq, yoshlar, agressiya, konflikt.

Аннотация. В данной статье анализируются современные социологические интерпретации понятия насилия. Рассматриваются формирование насилия как социального явления, его виды, причины и отражение в социологических теориях. Кроме того, на основе социологического подхода анализируются новые формы насилия в современном обществе и особенности его проявления в молодежной среде.

Ключевые слова: насилие, социологическая теория, социальная среда, девиантное поведение, молодежь, агрессия, конфликт.

Annotation. This article analyzes modern sociological interpretations of the concept of violence. It examines the formation of violence as a social phenomenon, its types, causes, and representation in sociological theories. In addition, new forms of violence in contemporary society and their manifestations among youth are analyzed based on sociological approaches.

Keywords: violence, sociological theory, social environment, deviant behavior, youth, aggression, conflict.

Bugungi kunda jamiyat hayotida zo‘ravonlik holatlarining ko‘payib borayotgani nafaqat huquqiy, balki ijtimoiy muammo sifatida ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, yoshlar orasida sodir etilayotgan jinoyatlar sonining ortib borayotgani jiddiy xavotir uyg‘otmoqda. Mazkur hodisalar faqat jinoiy-huquqiy chora-tadbirlar bilan emas, balki sotsiologik yondashuv orqali chuqur o‘rganilishi va tahlil qilinishi zarur. Zo‘ravonlik – insoniyat jamiyatida qadimdan mavjud bo‘lgan va zamonaviy davrda yanada murakkab shakllarda namoyon bo‘layotgan ijtimoiy hodisalardan biridir. Bugungi globallashtirish, axborot portlashi va sotsial tarmoqlarning kengayishi fonida zo‘ravonlik yangi ko‘rinishlarga ega bo‘lib, uni anglash va tushuntirishda sotsiologik yondashuvlar dolzarb ahamiyat kasb etmoqda (Bauman, 2000). Sotsiologiya zo‘ravonlik jamiyatdagi ijtimoiy muammolarning mahsuli sifatida ko‘radi. Emile Durkheim o‘zining “Suicide” asarida jinoyat va deviant xatti-harakatlar jamiyatda mavjud bo‘lgan normativ tizimlarning izdan chiqishi bilan bog‘liqligini ta’kidlagan. Zo‘ravonlik – bu jamiyatdagi muayyan qatlamlarning normativ qoidalar bilan

kelisha olmasligi yoki ijtimoiy institutlarning o'z vazifasini to'liq bajara olmasligining ko'zgusidir. Bugungi kunda yoshlar orasida sodir etilayotgan jinoyatlar alohida e'tiborga molik.

Zo'ravonlik insoniyat tarixining ajralmas qismi bo'lib, uning shakllari va sabablari insonlarning jamiyatdagi o'zaro munosabatlariga ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy sotsiologiya nuqtai nazaridan, zo'ravonlikni tushunish va tahlil qilish uchun uning ijtimoiy, madaniy, siyosiy va psixologik asoslarini chuqur o'rganish muhimdir. Ushbu maqola zamonaviy sotsiologik talqinlar asosida zo'ravonlik tushunchasining keng qamrovli tahlilini taqdim etadi, uning turli shakllari, sabablari, ijtimoiy oqibatlarini va oldini olish yo'llarini yoritadi.

Zo'ravonlik tushunchasining umumiy sotsiologik talqini: Sotsiologiyada zo'ravonlik – bu jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarning buzilishi, kuch ishlatish, tahdid qilish, ruhiy bosim, yoki iqtisodiy-ijtimoiy bosimlar orqali inson erkinligi va huquqlarining cheklanishi sifatida talqin qilinadi (Galtung, 1969).

Siz zo'ravonlik atributini o'zingizga yoki boshqalarga jismoniy, psixologik, iqtisodiy yoki ramziy zarar etkazishga olib keladigan yoki unga qaratilgan har qanday harakat yoki xatti-harakatlarga bog'lashingiz mumkin. Zo'ravonlik individual yoki jamoaviy harakat bo'lishi mumkin. Uning sabablari ko'p va murakkab bo'lib, ularga ijtimoiy, psixologik va psixologik omillar ta'sir qiladi.

Zo'ravonlik oiladagi zo'ravonlik, maktabdagi zo'ravonlik, jamiyatdagi zo'ravonlik va xalqaro zo'ravonlik kabi bir necha shakllarda namoyon bo'lishi mumkin. Norvegiyalik sotsiolog Yohan Galtung zo'ravonlikni ikki asosiy ko'rinishda ajratadi:

- **Bevosita zo'ravonlik** (physical violence) – jismoniy zarar yetkazish;
- **Strukturaviy zo'ravonlik** (structural violence) – ijtimoiy tengsizlik, huquqlarning buzilishi orqali sodir bo'ladigan zo'ravonlik.

Zamonaviy sotsiologik yondashuvlar va nazariyalar:

Strukturalizm va zo'ravonlik - Strukturalizm nazariyasiga ko'ra, jamiyatdagi ijtimoiy tuzilma va institutsiyalar zo'ravonlikning yuzaga kelishiga sabab bo'ladi. Iqtisodiy tengsizlik va siyosiy repressiya zo'ravonlikni kuchaytiradi. Masalan, resurslar taqsimotidagi adolatsizlik va daromadlarning noteng taqsimoti konfliktlarni oshiradi. **Interaksionizm va shaxsiy munosabatlar** - Interaksionizm nazariyasi shaxslar va ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi kundalik munosabatlar va rollarni o'rganadi. Bu yondashuvda zo'ravonlik odatda ijtimoiy rol va identitatsizlik bilan bog'liq bo'lib, shaxslar orasidagi tushunmovchilik va murosasizlikdan kelib chiqadi. **Madaniyat va kulturaviy nazariyalar** - Madaniyat va qadriyatlar zo'ravonlikni normativlashtirishi yoki unga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi. Bu nazariyaga ko'ra, ba'zi madaniyatlarda zo'ravonlik qabul qilinadigan yoki normal holat sifatida qabul qilinishi mumkin.

Zo'ravonlikka oid sotsiologik nazariyalar: a) **Konflikt nazariyasi (Karl Marks, Ralf Dahrendorf)** Konflikt nazariyasiga ko'ra, zo'ravonlik – ijtimoiy

guruhlar o'rtasidagi ziddiyatlar natijasi. Quyi qatlamlar ustun ijtimoiy sinflarga qarshi norozilik sifatida zo'ravonlikdan foydalanishi mumkin (Marx, 1848).

b) Funktsionalizm (Émile Durkheim). Durkheim nazariyasida jamiyat muvozanatga asoslangan tizim sifatida ko'riladi. Zo'ravonlik esa bu tizimning izdan chiqishi yoki anomiya (normasizlik) natijasida yuzaga keladi (Durkheim, 1897).

c) Simvolik interaksionizm (George Herbert Mead, Erving Goffman). Zo'ravonlik bu yondashuvda individual shaxslar orasidagi ma'nolar almashinuvi va ijtimoiy identifikatsiya jarayonida shakllanadi. Masalan, "agressiv shaxs" roli jamiyatda turli kontekstlarda paydo bo'ladi (Blumer, 1969).

d) Etiketka nazariyasi (Howard Becker). Becker fikricha, kimnidir "zo'ravon" deb belgilash – jamiyat tomonidan unga nisbatan salbiy identitet yuklashdir. Bu esa o'z-o'zini bajaruvchi bashoratga aylanib, yanada zo'ravonlikka undaydi (Becker, 1963).

Zamonaviy zo'ravonlik shakllari va ijtimoiy o'zgarishlar: Bugungi kunda zo'ravonlik faqat jismoniy harakat emas, balki quyidagi zamonaviy shakllarda ham namoyon bo'lmoqda: **Kiberzo'ravonlik** – internet orqali haqorat, shantaj, yoki tahdidlar (Kowalski et al., 2014). **Gender asosidagi zo'ravonlik** – erkaklar tomonidan ayollarga nisbatan iqtisodiy, ruhiy va jismoniy tazyiqlar (UN Women, 2021). **Institutsional zo'ravonlik** – davlat, maktab, ish joylari orqali amalda yoki struktura darajasida amalga oshiriladigan bosimlar (Farmer, 2004).

Yoshlar orasida zo'ravonlik quyidagi omillar bilan bog'liq:

- Oilaviy ziddiyatlar va nazoratning sustligi
- Mahalla va ta'lim muassasalarining tarbiyaviy roli kamayishi
- Ommaviy madaniyat va agressiv kontentlar (filmlar, o'yinlar)
- Ijtimoiy tarmoqlarda virtual "qahramon"lar orqali agressiya namunalarini olish

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlar orasidagi zo'ravonlikning ko'p holatlari do'stlar guruhida ijtimoiy maqom topish yoki "qahramonlik" ko'rsatish ehtiyojidan kelib chiqadi (Anderson, 1999).

Xulosa: Zo'ravonlik – zamonaviy jamiyatda murakkab ijtimoiy hodisa bo'lib, uni soddalashtirib talqin qilish mumkin emas. Sotsiologik nazariyalar orqali zo'ravonlikning kelib chiqish sabablari, shakllari va ijtimoiy konteksti chuqurroq tahlil qilinadi. Ayniqsa, yoshlar orasida zo'ravonlik muammosi – bu jamiyatdagi umumiy ijtimoiy jarayonlar natijasi sifatida qaralishi lozim. Tizimli profilaktika choralarisiz bu muammoning ildizi chuqurroq ildiz otishi mumkin.

Zamonaviy sotsiologiya nuqtai nazaridan, zo'ravonlik faqat shaxsiy muammo emas, balki keng ijtimoiy, madaniy va siyosiy muammo sifatida qaraladi. U jamiyatda tengsizlik, adolatsizlik va murosasizlik natijasida yuzaga keladi. Bu muammoni hal etish uchun huquqiy, ijtimoiy, madaniy va psixologik keng ko'lamli chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Zamonaviy texnologiyalar va

global muhitda zo‘ravlilikning yangi shakllarini aniqlash va ularni oldini olish uchun muntazam ilmiy izlanishlar davom etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Galtung, J. (1969). Violence, Peace, and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191.
2. Durkheim, E. (1897). *Suicide: A Study in Sociology*. Paris: Alcan.
3. Marx, K., & Engels, F. (1848). *The Communist Manifesto*.
4. Becker, H. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*.
5. Blumer, H. (1969). *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*.
6. Farmer, P. (2004). An Anthropology of Structural Violence. *Current Anthropology*, 45(3), 305–325.
7. Anderson, E. (1999). *Code of the Street: Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*.
8. Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2014). *Cyberbullying: Bullying in the Digital Age*.
9. UN Women. (2021). *Violence against Women Prevalence Estimates, 2018*.

